

Recenze knih: Diviš T. 2017: *Ptáci Náchodska I. – dravci* (Východočeská pobočka České společnosti ornitologické při VČM, Pardubice, 108 str.)

a Diviš T. 2019: *Ptáci Náchodska II. – hrabaví, měkkozobí, kukačky, sovy, lelkové, svišťouni, srostloprstí a šplhavci* (Východočeská pobočka České společnosti ornitologické při VČM, Pardubice, 112 str.)

Books review: Diviš T. 2017. [Birds of Náchods district I. – Birds of Prey]. (East Bohemian Branch of the Czech Society for Ornithology, Pardubice, 108 pp.) and Diviš T. 2019. [Birds of Náchods district II. – Gamebirds, Pigeons and Doves, Cuckoos, Owls, Nightjars, Swifts, Kingfishers and Woodpeckers]. (East Bohemian Branch of the Czech Society for Ornithology, Pardubice, 112 pp.)

Lukáš KADAVA

Dětochova 45, 281 29 Žiželice; e-mail: louka.s@seznam.cz

Knihy, jejichž náplň tvoří dlouhodobá faunistická práce, mám nesmírně rád. Faunistika v širším slova smyslu nekončí jen u pouhého soupisu fauny, nebo jen některých živočišných skupin na určitém území. Nashromážděná a správně interpretovaná data o lokálním výskytu druhů poskytují také vhled do krajiny, do role člověka v ní a nastolují další otázky, které se v současné době stávají stále palčivějšími. Faunistické knihy mám také rád pro jejich hodnotu autorskou. Protože zanícení, které je z knihy patrné, je také inspirativním příkladem hodným následování.

V regionu východních Čech nalezneme pouze několik ornitologických děl, která zpracovávají větší územní celky a jsou sestavena z dat nasbíraných v řádu desetiletí. Mezi nejdůležitější počiny patří *Ptactvo Pardubicka* (MUSÍLEK 1946) a na něj navazující *Ptactvo Pardubicka II – Bohdanečsko* (ŠTANCL & ŠTANCLOVÁ 1987). Atlasy *Ptáci Krkonoš* (FLOUSEK *et al.* 2015), *Ptáci Orlických hor* (ČIHÁK *et al.* 2005) a *Ptáci Pardubice* (VRÁNOVÁ *et al.* 2007) lze považovat spíše za lokální publikace a jsou postaveny na zcela jiné metodice.

Recenzovaná dvoudílná kniha *Ptáci Náchodska* zpracovává avifaunu na úrovni okresu. Takto široký záběr radí toto dílo téměř automaticky právem po bok nejvýznamnějších východočeských ornitologických publikací. Svůj široký záběr a odbornou erudici autor potvrdil již v publikaci *Čáp bílý v Dolním Pometují – historie a současnost* (DIVIŠ 2011, blíže viz ONDROVÁ 2012), která zpracovává rozšíření čápa bílého v jižní části okresu Náchod.

První díl, *Ptáci Náchodska – dravci*, vyšel v roce 2017 a druhý díl, *Ptáci Náchodska – hrabaví, měkkozobí, kukačky, sovy, lelkové, svišťouni, srostloprstí a šplhavci*, vyšel v roce 2019. Vydavatelem je v obou případech Východočeská pobočka České společnosti ornitologické. Velký zájem čtenářů o první díl Ptáků Náchodska se stal v roce 2019 podnětem pro dotisk této knihy.

Tomáše Diviše zná ornitologická komunita zejména jako odborníka na dravce. Přestože právě dravci dominují v jeho bibliografii, a pouze dravcům je věnován první díl knihy, je komplexním znalcem ptáků a jeho zkušenost a pečlivost je zárukou kvality. Pojďme se tedy na obě knihy podívat blíže.

Oba díly jsou koncipovány totožnou formou i zpracováním. Po úvodních statích je čtenář seznámen s metodikou sběru dat i s charakteristikou oblasti a následuje speciální část kapitol věnovaných jednotlivým druhům. Jejich textový objem se liší jak množstvím sebraných dat (kde lze u podrobněji zpracovaných dravců a sov opět vytušit autorovu specializaci), tak vzácností konkrétních druhů v oblasti, popř. množstvím historických pramenů. Každá druhová kapitola začíná stručným popisem rozšíření druhu v České republice a základními informacemi o biologii a v případě zvláště chráněných druhů jejich legislativním zařazením. Následují regionální informace o výskytu od historických pramenů k současnosti. U některých druhů jsou zmíněny ekologické aspekty změn jejich početnosti. Ptačí druhy s dostatkem dat jsou graficky zpracovány a čtenář se tak dozví údaje z hnízdní biologie, fenologie či regionálních populačních trendů. U každého ptačího řádu následuje výčet druhů v regionu doposud nezjištěných, včetně stručné informace o záznamech v okolních regionech. K některým druhům je připojena bohatá autorova fotodokumentace – zejm. hnízd se snůškou, s mláďaty, popř. s umístěním hnízd. Stručný souhrn je na konci knihy k dispozici v angličtině a v polštině.

Pokud by se dalo knihám něco vytknout, pak je to grafické zpracování. Lze samozřejmě pochopit, že brožovaná vazba bude vždy levnější než vazba vázaná, ale výsledný „sborníkový“ dojem s tradiční formou textu, kdy každý druh začíná na nové straně, byť je u některých druhů s menším objemem informací více než polovina stránky nepopsaná, není příliš čtenářsky přívětivý. Rovněž některé obrázky, grafy a mapky jsou malé a hůře čitelné.

Přesto pozitiva obou knih dalece převažují a myslím, že oba díly lze s čistým svědomím prohlásit za velmi zdařilé. Věřím, že jsou a nadále budou přínosem nejen pro ornitology, lokální patrioty, ale i další milovníky přírody nejen z regionu Náchodska.

SOUHRN

Recenzované knihy *Ptáci Náchodska – dravci* a *Ptáci Náchodska – hrabaví, měkkozobí, kukačky, sovy, lelkové, svišťouni, srostloprstí a šplhavci* představují kvalitní faunistické publikace, věnující se vybraným ptačím skupinám na území okresu Náchod. Představena je metodika sběru dat i s charakteristika oblasti, následuje speciální část kapitol věnovaná jednotlivým druhům. Každá druhová kapitola obsahuje stručný popis rozšíření druhu v České republice a základní informace o biologii, dále regionální informace od historických pramenů k současnosti. Ptačí druhy s dostatkem dat jsou graficky zpracovány. K některým druhům je připojena bohatá fotodokumentace zejm. hnízd, popř. s jejich umístěním. Souhrn na konci knih je k dispozici v angličtině a polštině. Obě knihy představují v regionu východních Čech doposud vzácný a zdařilý pokus o zachycení stavu avifauny většího územního celku.

SUMMARY

The reviewed books brings an account of the Birds of Prey (Birds of Náchods district I.), Gamebirds, Pigeons and Doves, Cuckoos, Owls, Nightjars, Swifts, Kingfishers and Woodpeckers (Birds of Náchods district II.) distribution from start of 70s of the 20th century to second decade of 21th century, in the Náchod District. The books are certainly great act that summarises huge regional avifaunistic data. Both publications are very interesting read not only for local enthusiasts but also for ornithologists of other regions. Summaries of the books are written in Czech, English, German and Polish, which makes books accessible for readers abroad. The publications can be purchased from the East Bohemian Branch of the Czech Society for Ornithology.

LITERATURA

- ČIHÁK K., HROMÁDKO M., HROMÁDKOVÁ V. & PORKERT J. 2005: *Ptáci Orlických hor*. Sen, Hlinné.
- DIVIŠ T. 2011: *Čáp bílý v Dolním Pometují: historie a současnost*. VČM & VČP ČSO, Pardubice.
- FLOUSEK J., GRAMSZ B. & TELENSKÝ T. 2015: *Ptáci Krkonoš – atlas hnízdního rozšíření 2012–2014*. Správa KRNAP Vrchlabí, Dyrekcja KPN Jelenia Góra.
- MUSÍLEK J. 1946: *Ptactvo Pardubicka*. Krajem Pernštýnův, Pardubice.
- ONDROVÁ M. 2012: Recenze knihy: Diviš T. 2011. Čáp bílý v Dolním Pometují – historie a současnost. *Panurus* 21: 117–118.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H. 1987: *Ptactvo Pardubicka II – Bohdanečsko*. KMVČ, Pardubice.
- VRÁNOVÁ S., LEMBERK V., HAMPL R., JANEČKOVÁ A. & BÁRTA F. 2007: *Ptáci Pardubic*. VČM & VČP ČSO, Pardubice.